

Årsredovisning 2009

STATENS **MARITIMA** MUSEER
Marinmuseum Sjöhistoriska museet Vasamuseet

Dnr 151-2010-21

Årsredovisning 2009

Statens maritima museer

Innehåll

Förord 3

Vision 2015 och vägen dit 5

Resultatredovisning 6

Åtterrapporing enligt instruktionen 6

Samlingar 6

Utställningar och pedagogisk verksamhet 7

Stöd till externt maritimhistoriskt arbete 9

Kulturhistoriskt värdefulla fartyg 10

Ökad kunskap 11

Jämställdhet-, mångfalds- och barnperspektiv samt internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete 12

Butiksförsäljning och tjänster 13

Sveriges militärhistoriska arv 14

Åtterrapporing enligt regleringsbrevet 15

Den unga publiken 15

Tillgänglighet 15

Övrig åiterrapporing 16

Lag samt förordning om kulturminnen m.m. 16

Förordning om statliga myndigheters skjutvapen m.m. 16

Förordning om bidrag till kulturmiljövård 16

Förordning om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter 16

Förordning om undanförelse och förstöring 16

Kompetensförsörjning 17

Miljöcertifiering enligt ISO 14001 17

Bidrag och sponsormedel 17

Kostnaders och intäkters fördelning på verksamhetsgrenar 17

Redovisning av myndighetens besökssiffror 18

Lokalkostnader 20

Resultaträkning 21

Avgiftsfinansierad verksamhet 22

Balansräkning 23

Anslagsredovisning 25

Tilläggsupplysningar och noter 26

Sammanställning av väsentliga uppgifter 33

Underskrift av årsredovisningen 34

Förord

Efter flera års arbete nådde vi 2009 målet att blir miljöcertifierade enligt standarden ISO 14001, dessutom som några av de första museerna i världen. Det ger oss ett kvitto på att vi på Statens maritima museer arbetar metodiskt och långsiktigt med miljöaspekterna och ständigt förbättrar myndighetens miljöprestanda.

Vi kan också se tillbaka på ett fantastiskt år på våra museer, inte minst på Vasamuseet som för tredje året i rad slog publikrekord med nära 1,2 miljoner besökare. Vasamuseet utsågs också till stockholmarnas favoritmuseum och vann TRIP Global Award för "Bästa upplevelse i Sverige" enligt utländska turoperatörer. Den engelska dagstidningen Times tyckte att museet är ett av världens tolv "coolaste" museer.

Även på Marinmuseum har besökarantalet ökat. Särskilt glädjande är att andelen barn och ungdom har ökat med över 40 procent på två år. En framgångsrik marknadsföring, förnyad och ökad programverksamhet och differentierade biljettpriser är några troliga förklaringar till den positiva utvecklingen.

Sjöhistoriska museet mer än fördubblade sin besöksstatistik. Den största bidragande orsaken var att museet under sommaren och hösten visade den stora Titanicutställningen i Båthall 1 på Galärvarvet. Nära 75 000 personer kom dit och i en enkätundersökning gav besökarna, oavsett ålder, utställningen mycket höga betyg och väldigt positiva kommentarer.

Under hösten samarbetade vi med Riksantikvarieämbetet kring deras höstmöte. Temat var kulturarv och vatten och mötet gav oss en möjlighet att diskutera det maritima kulturarvet med kulturarbetare från hela landet – en bredare grupp än vi normalt träffar.

2009 skrev vi ett samverkansavtal med Stockholms universitet. För att kunna utveckla våra kunskaper och förnya de berättelser vi erbjuder våra museibesökare är samspelet med forskningen en central framgångsfaktor. Därför är det stimulerande och glädjande att vi nu har satt igång Centrum för maritima studier (CEMAS) i samarbete med universitetet.

En positiv iakttagelse är att massmedias intresse för kulturarvet under vatten ökade under året. Östersjöns vrak verkar kittla många sinnen och ämnet är hetare än någonsin!

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Robert Olsson". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke at the end.

Robert Olsson
överintendent

Årsredovisning 2009 för Statens maritima museer
Dnr 151-2010-21

Redigering och grafisk form: Ulrika Djerw
Foto: Anneli Karlsson

Vision 2015 och vägen dit

UPPDRAG OCH VISION

I den formulerade visionen för Statens maritima museer (SMM) säger vi att myndigheten *år 2015 är Europas ledande kraft för ett levande maritimt kulturarv*. Vi har också höga mål vad gäller SMM som arbetsplats, att *alla kan påverka och att alla inom SMM känner delaktighet, gemenskap och stolthet*.

Vision 2015 ska vara ett fokus och en samlande målsättning för myndighetens arbete, men även ett budskap till vår omvärld om hur vi tolkar vårt uppdrag. Regeringen är vår uppdragsgivare och beslutar om myndighetens instruktion och det årliga regleringsbrevet, som även utgör formella ramar för den årliga redovisningen av vår verksamhet.

Instruktion och regleringsbrev måste omsättas till planerad verksamhet på både en årlig basis och på längre sikt. Vision 2015 är ett sätt att visa vår tolkning av vad styrdokumentet innebär, och den visualiserar SMM:s långsiktiga ambition att utveckla arbetet med det maritima kulturarvet.

STRATEGISKT ARBETE

Vision 2015 om SMM som Europas ledande kraft för ett levande maritimt kulturarv vilar på följande tre ben eller delkomponenter:

- världsledande inom maritim kulturarvsforskning och strategiskt bevarandearbete,
- total tillgänglighet,
- utställningar, pedagogik och värdskap i världsklass.

Myndigheten har utarbetat fyra strategidokument som ska föra myndigheten mot visionen: ett för forskning och bevarandearbete, ett för tillgänglighet, ett för utställningar och pedagogik samt ett för värdskap i världsklass.

MÅL 2012

För att kunna följa upp arbetet med de övergripande visionära målsättningarna och se om vi är på rätt väg behövs en mellanstation. Därför har vi formulerat fyra delmål med inriktning på år 2012. Delmålen ansluter till de strategier vi har utvecklat med utgångspunkt i vår vision.

Delmålen är att:

- öka tillgängligheten till det maritima kulturarvet med 50 procent,
- öka brukarnas nöjdhet,
- utveckla forskningens och bevarandearbetets kvalitet,
- öka tillfredsställelsen med SMM som arbetsplats för medarbetare, partners och uppdragsgivare.

Delmålen uppfyllande ska bedömas utifrån hur väl de planerade aktiviteterna har genomförts samt vilka resultat som uppnåtts, såväl kvalitativt som kvantitativt.

Resultatredovisning

ÅTERRAPPORTERING ENLIGT INSTRUKTIONEN

Här följer återrapportering enligt förordning (2007:1198) med instruktion för Statens maritima museer (SMM).

Samlingar

”Myndigheten ska vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtrotts myndigheten.” (ur SFS 2007:1198)

År	2007	2008	2009
Volym		3	3
Kostnader (tkr)			62 324

Tabell 1. Volym och kostnader för prestationer som rör samlingarna.

KOMMENTAR

Arbetet med samlingarna är en viktig del av målsättningen att höja bevarandearbetets kvalitet. Vi har tagit flera steg under året för att nå målet. Indikatorer är bland annat de policyer som har utvecklats och att databaserna har uppdaterats och kvaliteten på informationen har förbättrats. Några viktiga frågor återstår, däribland gallringsproblematiken och en bättre standard i vissa av myndighetens magasin.

Myndighetens prestationer inom det här området omfattar arbetet vid vart och ett av museerna och deras respektive accessionsserier. Accessionen sker vid det enskilda museet så att varje enskilt föremål har en tydlig museitillhörighet, vilket är fördelaktigt exempelvis i samband med utlån. Kostnaderna utgörs dels av lönekostnader, dels av magasinshyror och direkta kostnader för utrustning med mera.

SMM har en rad samlingar med föremål, foton, arkivalier och böcker. Samlingarna är uppbyggda i anslutning till respektive museum: Marinmuseum, Sjöhistoriska museet och Vasamuseet. Myndigheten strävar efter att utveckla och tillämpa gemensamma principer för samlingarna, oavsett museitillhörighet.

Under 2009 har policyer för insamling och gallring beslutats. Dessutom genomfördes en gallringsutredning i bred intern samverkan och med en extern referensgrupp.

Under året har vi också inlett arbetet med att ta fram en plan för att förbättra samlingarnas bevarandeförhållanden. Utgångspunkten är Riksantikvarieämbetets magasinutredning som gjordes 2008. Arbetet kommer att fortsätta under flera år. Parallellt görs en allmän översyn av myndighetens lokaler som inte är publika, i syfte att yteffektivisera användningen och minska kostnaderna. SMM förfogar över ca 46 000 kvm, varav hälften är publika ytor och resten fördelade mellan kontorslokaler (ca 7 500 kvm) och magasin (ca 15 000 kvm). Utredningen ska vara klar under 2010.

Marinmuseum

I museets samlingar ingår cirka 55 000 föremål, 500 000 fotografier, 6 000 ritningar och omkring 20 000 böcker och andra biblioteksposter. Samlingarna har utvecklats under året, dels genom nyförvärv av fotografier, föremål och biblioteksposter, dels genom att föremålsposter har kvalitetssäkrats genom att de tillförts väsentligt mer information. Dessutom har vi påbörjat en genomgripande inventering av alla föremål i samlingarna.

Sjöhistoriska museet

I museets samlingar ingår ca 100 000 föremål, 600 000 fotografier, 40 000 ritningar och omkring 50 000 böcker och andra biblioteksposter. Samlingarna har utvecklats genom att de tillförts fotografier, föremål och biblioteksposter. En särskild insats gjordes för att ordna upp och effektivisera biblioteksmagasinet i Garnisonen. Ett stort antal ritningar digitaliserades under året och särskilda konservators-

åtgärder genomfördes på vissa ritningar av fartygskonstruktören af Chapman. Fotografier i dåligt skick har digitaliserats och kvalitetssäkrats så att de kan bevaras för framtiden, bland annat diabilder och nitratnegativ. En nyproducerad fartygsmodell färdigställdes av museets modellbyggare.

Vasamuseet

I samlingarna ingår ca 31 000 föremål, 25 000 fotografier och 327 ritningar. Till Vasamuseets föremålssamling sker nästan ingen accession, utan fokus ligger på dokumentation och bevarandearbete. Skeppet är det enskilt största objektet, och vårdas dagligen inför publik. Det består av tusentals delar och är föremål för många olika insatser, bland annat ombultning. Järnbultarna i *Vasas* skrov är utsatta för korrosion, och även olämpliga på andra sätt. Inför det nödvändiga bytet av de cirka 5 500 bultarna har en försöksverksamhet pågått sedan 2008, där olika material utprovats. Försöksperioden avslutades under 2009.

En förbättring av *Vasas* kilning och kölstötning har nu genomförts så att den yta som skeppet vilar på har fördubblats. Ett arbete med att dokumentera skeppets olika däck pågick under året och fortsätter under 2010. Dessutom påbörjades en dokumentation av skeppets spantsystem som ligger dolt mellan olika skikt av trä.

I samlingarna har flera föremålskategorier dokumenterats och vårdats, bland annat genom fotografering och saltinventering.

Utställningar och pedagogisk verksamhet

”Myndigheten ska hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet.” (ur SFS 2007:1198)

År	2007	2008	2009
Volym		4	4
Kostnader (tkr)			146 422

Tabell 2. Volym och kostnader för prestationer som rör utställningar och pedagogisk verksamhet.

KOMMENTAR

Vi ökar nu tillgängligheten till det maritima kulturarvet, både i museerna och via webben. Målet för 2012 är att vi ska ha ökat tillgängligheten med 50 procent.

Det finns flera positiva indikatorer på utvecklingen. Besökarantalet har under året ökat på muse-

erna och webbplatserna. En orsak till den jämförelsevis starka besöksutvecklingen, som går emot den europeiska trenden, kan antagligen hänföras till den svaga kronkursen under 2009. Det kan inte tas för givet att det förhållandet består under 2010. Men samtliga våra museer planerar att öppna nya stora utställningar inom 1–1,5 år.

Vårt pedagogiska arbete har utvecklats i mycket glädjande riktning. Vi ser en stark ökning av såväl antalet klasser som enskilda brukare. Det är inte minst viktigt då barn och unga är en prioriterad målgrupp. Ett långsiktigt och målmedvetet arbete med den pedagogiska metodiken har burit frukt.

Myndighetens prestationer inom det här området omfattar öppethållande av de tre museerna samt produktionen av myndighetens nya webbplatser. Kostnaderna för dessa prestationer innefattar bland annat hyra för museerna och lönekostnader. Under året ändrades principerna för finansiering av utställningar, vilka framgent kommer att lånefinansieras med årliga avskrivningar.

Webbplatserna

Under året har ett stort arbete genomförts med att utveckla och producera fyra helt nya webbplatser. Tillgänglighet och användarperspektiv har varit viktiga utgångspunkter i projektet. De nya webbplatserna lanseras efterhand under vintern och våren 2009–2010 och ger ökade möjligheter att externt kommunicera samlingar och utställningar.

Digitaliseringen av samlingarna är en förutsättning för att de ska kunna tillgängliggöras via Internet. Arbetet med att registrera föremålsposter i den kulturhistoriska databasen pågår kontinuerligt och antalet poster ökar ständigt. SMM samarbetar också med ideella krafter när det gäller digitaliseringen, bland annat i fråga om inskanning av fritidsbåtsritningar. I slutet av 2009 fanns 42 000 fotografier, 6 600 föremål och 33 000 ritningar sökbara på Internet. Ca 95 000 föremål är digitalt lagrade, men ännu inte åtkomliga via nätet.

Museerna

De tre museerna erbjuder bokningsbara pedagogiska program samt öppen programverksamhet på helger och skollov med ett lärandeperspektiv som utgångspunkt. Sedan 2008 har en större samverkan utvecklats mellan pedagoger och de publika enheterna på museerna vilket ytterligare har förstärkt lärandeperspektivet.

I utställningsproduktionen har myndigheten vidareutvecklat rutinerna för idéarbete, målgruppsidentifiering och formuleringar av budskap. Det syftar till att öka tydligheten, tillgängligheten och att nå en bredare och större publik. Myndighetens kom-

unikatörer och utställningsproducenter har också stärkt sin samverkan kring dessa frågor. De sociala medierna på Internet har använts mer i arbetet med marknadsföring och kommunikation, exempelvis har museerna fått egna sidor på Facebook.

Marinmuseum

Under året har Marinmuseum förnyat sitt innehåll, bland annat med utställningen *Under ytan*, om marinarkologi och miljövård. Ett flertal mindre utställningar som producerats i samarbete med andra aktörer har också öppnats, bland annat med marinmålari från Liepaja i Lettland och Bengt Saltös *Marint måleri*. I december öppnade vandringsutställningen *Möt horisonten* med marinmålari ur Erik Ekegrens samling som tidigare visats på Sjöhistoriska museet.

Utöver de genomförda utställningarna har mycket resurser ägnats åt produktionen av utställningen *Ytspänning* som ingår i Marinmuseums stora satsning på kalla kriget och som öppnar i juni 2010. Den är också en del av EU-projektet *Seaside* (se sid. 13).

Myndigheten utreder förutsättningarna för att förvärva ubåten *Neptun* (levererad 1980), och placera den i en tillbyggnad i direkt anslutning till Marinmuseum.

Sunnadalskolan i Karlskrona är sedan tio år en viktig samarbetspartner för Marinmuseum genom att skolan förlägger delar av undervisningen på museet. Inom ramen för samarbetet producerades också skolans elever teaterföreställningen *Gode Viking* som sågs av 2 500 besökare under 10 föreställningar.

Sjöhistoriska museet

Under sommaren och hösten visades i Båthall 1 på Galärvarvet en spanskproducerad utställning om passagerarångaren Titanic, den största utställning om fartyget som någonsin visats i Norden. Särskilda program genomfördes för skolor och andra grupper på olika språk, inklusive teckenspråk. En besöksundersökning visade att besökarna genomgående var mycket nöjda med utställningen.

I *Båthall 2* visades Sjöhistoriska museets samling av museibåtar i samarbete med Museiföreningen Sveriges fritidsbåtar. Vid Galärvarvet ligger också isbrytaren *Sankt Erik* och fyrskeppet *Finngrundet*, som hölls öppna för besökare under sommaren. Nytt för året var ett "isbrytarcafé" och fri entré ombord på *Sankt Erik*.

I museets huvudbyggnad öppnade utställningen *Vem är Pirat?*. En historisk del fokuserar bland annat på Östersjöns pirater medan en nutida del ger perspektiv på de aktuella problemen i Adenviken. Ett pedagogiskt perspektiv har integrerats i produktionen där bland annat ett arbetsmaterial utarbetades i samarbete med läromedelsförfattare på Pedagogikplaneten och en kampanjsajt för utställningen skapades på webben.

Flera av museets utställningar har under året visats på andra platser. *En dunkel historia*, om Sveriges inblandning i slavhandeln, utlånades till Afrosvenskarnas riksförbunds stora projekt som riktar sig till svenska skolor. Utställningen *Frizon* om gaykultur på amerikabåtarna visades på Sjöfartsmuseet i Göteborg och *Möt Horisonten* öppnade på Marinmuseum.

Under året intensifierades arbetet med den stora utställningen *Shipping & Shopping*, om handelssjöfart och resande över haven, som öppnar i december 2010. Inom handelssjöfartsprojektet utförs även ett pedagogiskt arbete kring tillgänglighetsfrågor och metodutveckling med lärstilar som utgångspunkt. Andra särskilda pedagogiska satsningar har gjorts genom samarbeten, bland annat med Eriksdalsgruppen/S:t Örjans skolor för barn med särskilda behov och med Skeppsholmslägret.

Sjöhistoriska museet deltar i dykparcsprojektet *Nordic Blue Parks* och *Dalarömodellen* som har ett inkluderande perspektiv. Tanken är att det maritima kulturarvet som lyfts fram i dykparkerna ska kunna förstås och uppskattas av alla potentiella besökare oavsett bakgrund, ålder, kön och dykförmåga.

Vasamuseet

Vasamuseet har uppmärksammats på ett mycket positivt sätt av besöksnäringen genom utmärkelsen *TRIP Global Award*, vilket innebär att utländska turoperatörer rankat museet högst av samtliga svenska besöksmål 2009.

Museet har en långt framskriden plan på en utbyggnation, dels för att underlätta och förbättra besöksmottagningen i entrén, dels för att skapa bättre förutsättningar för museibutik, caféverksamhet och utställningar. Sommartid är besöksstrycket så hårt att museet når kapacitetstaket med köer som följd.

På Vasamuseet sker ett kontinuerligt arbete med att ge besökande journalister och reseagenter inblick i det pågående arbetet med skeppet och samlingarna. Under sommaren arrangerades en serie exklusiva besök i museets föremålsmagasin för kryssningsbesökare tillsammans med ett så kallat destinationsmarknadsföringsföretag.

Under våren öppnade utställningen *Bevara Vasa* som visar hur skeppet konserverats och hur man idag arbetar för att bevara det, bland annat genom världsledande forskning kring nedbrytningsprocesser. Utställningen omfattar även webbaserad populärvetenskaplig information som fungerar som inspiration- och förberedelsematerial inför museibesöket.

Ett utvecklingsarbete kring pedagogik och tillgänglighet har bedrivits i projektet *Alla ombord!*. En metod för ett meningsfullt användande av museet ur ett hälsoperspektiv har tagits fram och ett omfattande pedagogiskt material har producerats under året. Projektet har fått nationell och internationell uppmärksamhet och Vasamuseet har tagit emot ett 50-tal grupper på studiebesök. I den pedagogiska

verksamheten på museet har också ingått att utbilda andra till att använda museet, exempelvis guider och pedagoger. I en särskild satsning inom *Alla ombord!* har tre teckentolkande pedagoger utbildats.

I ett återkommande samarbete med Stockholms universitet använder blivande matematik- och NO-lärare Vasamuseet i sin utbildning. Dessutom har en tryckt folder för barn och vuxna som går på egen hand i museet tagits fram på tre språk. Genom rekrytering och utbildning av visstidsanställda pedagoger har också en tematisk programverksamhet utifrån marinarkologi, osteologi och ett berättartema genomförts på lördagar, söndagar och på skollov.

Stöd till externt maritimhistoriskt arbete

”Myndigheten ska särskilt lämna information, råd och annan hjälp till regionala och lokala museer samt stödja ideellt maritimhistoriskt arbete.” (ur SFS 2007:1198)

År	2007	2008	2009
Volym		3	4
Kostnader (tkr)			1 419

Tabell 3. Volym och kostnader för prestationer som rör stöd till externt maritimhistoriskt arbete.

KOMMENTAR

Det regionala arbetet och stödet till de ideella krafterna är en viktig framgångsfaktor för att öka tillgängligheten till det maritima kulturarvet. Vår bedömning är att vi i huvudsak arbetar på rätt sätt och är på god väg i vårt arbete.

Ett viktigt nästa steg blir att ytterligare systematisera arbetet och tillsammans med externa aktörer skapa tydligare målbilder.

Myndighetens viktigaste prestationer för att stödja andra museer och ideellt maritimhistoriskt arbete sker inom områdena kulturmiljövård, varv, fritidsbåtar och sportdykning. Det är också de fyra sektorer – vid sidan av fartygsbevarande – där SMM har arbetat upp de mest stabila och omfattande nätverken.

SMM anordnar årliga forumträffar på olika orter som är viktiga mötesplatser för aktörer inom olika kulturarvsområden. Förutom det systematiska och ofta ganska formella kulturmiljöarbetet agerar SMM aktivt i nätverk som rör varvshistoria (*Svenska varv*), sportdykning och fritidsbåtar (Museiföreningen Sveriges fritidsbåtar). I nätverken finns ett omfattande engagemang i och kunskaper om olika aspekter av det maritima kulturarvet och de insatser som görs sker till stor del på ideell basis. Även arbetet med kulturhistoriskt värdefulla fartyg sker till stor del genom nätverk.

Kulturmiljövård

Riksantikvarieämbetet arrangerade i år sitt återkommande höstmöte i samverkan med SMM. Mötet handlade om det maritima kulturarvet i dess olika former och var en viktig möjlighet att nå lokala och regionala museer, kommuner och länsstyrelser i hela landet. Syftet var att öka kunskapen om vad som ingår i det maritima kulturarvet och hur man på olika sätt arbetar med att bevara, använda och utveckla det. Under året har också diskussioner förts med länsstyrelser och läns museer i syfte att utveckla SMM:s roll som en resurs för det regionala arbetet inom det maritima kulturmiljöområdet.

SMM har under året stöttat en rad kommunala, regionala och ideella initiativ som syftar till att bevara det maritima kulturarvet. Så har till exempel ångbogsgeraren *Nordkust/Ophelia* från 1875 (Västernorrland) tilldelats fartygsstöd, ett samverkansavtal har tecknats med fartygsvärnscenariet i Forsvik (Västra Götalandsregionen) och vi har engagerat oss i frågan hur den ideella verksamheten ska kunna finnas kvar vid den före detta motortorpedbåtsbasen på Gålö i Stockholms län. Vi har även yttrat oss i ett antal frågor som rör maritima kulturmiljöer på olika håll i landet.

Nätverket Svenska varv

Ett av SMM:s etablerade nätverk rör frågor kring den svenska varvsindustrins historia. Nätverket *Svenska varv* samlar ideella varvshistoriska föreningar som är intresserade av att bevara och bruka varvsnäringens kulturarv. Varje år arrangerar SMM *Varvsforum* på någon varvsort och 2009 hölls mötet i Göteborg med 85 deltagare. Genom nätverkets arbete har initiativ tagits till kontakter mellan varvshistoriska föreningar i Sverige och Tyskland.

Fritidsbåtsnätverk

Sedan flera år tillbaka samarbetar SMM med Museiföreningen Sveriges Fritidsbåtar på Galärvarvsområdet. Föreningens medlemmar finns sommartid dagligen i Båthall 2, vilket har gjort det möjligt att erbjuda flera tusen besökare tillgång till Sjöhistoriska museets unika samling svenska fritidsbåtar. För att ytterligare förstärka och betona fritidsbåtens betydelse som en del av det maritima kulturarvet startade under 2009 det treåriga försöksprojektet *K-märkt fritidsbåt*. Med goda erfarenheter från k-märkningen av fartyg görs en kulturhistorisk bedömning av äldre fritidsbåtar. Målet är att stärka intresset för, öka kunskapen om och höja statusen på den äldre fritidsbåtsflottan, och därigenom skapa bättre bevarandeförutsättningar. Även själva k-märkningsprocessen är en del i nätverksarbetet, eftersom bedömningarna görs i samråd med externa experter på svenskt fritidsbåtliv.

Sportdykarnätverk

Under 2009 har Sjöhistoriska museets arkeologienhet genomfört och rapporterat en omfattande enkätundersökning av sportdykningen i Stockholms län. Undersökningen har resulterat i en ökad förståelse av sportdykningens effekter på kulturarvet, om allmänhetens kunskap om lagstiftning som gäller lämningar under vatten, omfattningen av skadegörelse och fyndplockning på fasta fornlämningar samt behoven av ökad samverkan med ideell maritim kulturmiljövård.

Därutöver har rådgivning till och samverkan med ideella aktörer kring maritimhistoriskt arbete skett på flera olika sätt. Som exempel kan nämnas rådgivning, arbete med databasen *Fornsök*, forum och möten, besiktningar, massmediala debatter, stöd till ideell kulturmiljövård (bland annat via Internet) samt bildandet av en sportdykarreferensgrupp för arbetet med att utveckla dykparker.

Kulturhistoriskt värdefulla fartyg

”Myndigheten ska särskilt verka för bevarande och brukande av kulturhistorisk värdefulla fartyg.” (ur SFS 2007:1198)

År	2007	2008	2009
Volym		4	4
Kostnader (tkr)			12 019

Tabell 4. Volym och kostnader för prestationer som rör kulturhistoriskt värdefulla fartyg.

KOMMENTAR

SMM har under året systematiserat och samordnat sina åtgärder inom området kulturhistoriskt värdefulla fartyg i syfte att bättre kunna verka för målet för 2012, att öka bevarandearbetets kvalitet. Med tydligare riktlinjer för k-märkningen och nya förutsättningar för utdelande av fartygsstödet bedömer vi att såväl kvaliteten som kvantiteten på fartygsbevarandet förbättrats. Dock ska understrykas att dialog och aktivt nätverksarbete är en förutsättning för positivt resultat.

Myndighetens viktigaste prestationer inom det här området omfattar k-märkning av fartyg, nätverksarbete, utdelande av ekonomiskt stöd (bidrag till bevarande och brukande av historiskt värdefulla fartyg) samt bruk och bevarande av de egna museifartygen. Kostnaderna utgörs främst av lönekostnader, bevarandet av de egna fartygen samt det så kallade fartygsstödet.

K-märkning

Sedan ett tiotal år k-märker SMM kulturhistoriskt intressanta och värdefulla fartyg. Syftet är att uppmuntra och stödja ägarna i deras arbete med att förvalta vårt maritima arv.

I samband med k-märkningarna arbetar myndigheten aktivt med att bearbeta lokala och regionala medier på de orter som har anknytning till fartygen och båtarna, något som givit ett gott resultat. Fartygen och k-märkningen har generellt sett fått stor lokal medieexponering.

Nätverk

Myndigheten har varit aktivt medverkande i nätverket för kulturhistoriska fartyg sedan 1980-talet. *Fartygsforum* är idag den centrala, årligt återkommande mötesplatsen för det omfattande nätverk av föreningar, privatpersoner och företag som bevarar och brukar historiska fartyg. Det är ett tillfälle för aktörer och myndigheter att mötas under ordnade former för formella diskussioner om angelägna frågor och för mer sociala och kontaktskapande samtal. *Fartygsforum 2009* arrangerades av SMM på Arbetets museum i Norrköping och hade 50 deltagare.

Fördelning av fartygsstöd

Statens maritima museer fördelade under året ett ekonomiskt bidrag om totalt 500 000 kr till historiskt värdefulla fartyg. Stödet ska stimulera till insatser som gör att fartygen bevaras med en kulturhistorisk inriktning. Inför 2009 hade riktlinjerna för bidragen ändrats efter en bred förankringsprocess i fartygsnätverket. Bidrag kan nu sökas av ägare till alla fartyg som blivit k-märkta eller som står inför möjligheten att kunna k-märkas. Under 2009 mottog vi 44 ansökningar om ekonomiskt stöd varav 9 beviljades.

Museifartygen

Vi arbetar kontinuerligt med att bevara myndighetens egna fartyg och båtar. En plan för det framtida bevarandet av SMM:s fartyg och båtsamlingar har tagits fram under året, men ännu ej beslutats.

I Karlskrona dockades museifartyget fullriggaren *Jarramas* för underhåll och reparation. A-slupen *Djäv* torrsattes, skrovet blästrades och ytbehandlades och maskinutrustningen konserverades. Seglingssäsongen med barkarna, Marinmuseums seglande skeppsbåtar från 1800-talet, genomfördes i samarbete med Karlskrona båteskader.

I Stockholm har resurserna bland annat lagts på underhållet av isbrytaren *Sankt Erik*; återställningen av akterinredningen fortsätter och fartygets ångmaskin har underhållits i körbart skick. Sjöhistoriska museets båtsamling i Båthall 2 på Galärvarvet vårdas fortlöjande. Kuttern *Alfa*, en segelbåt från 1882, har

renoverats och visades sjösatt på veteranbåtsfestivalen vid Marinmuseum. SMM har under ett antal år haft vissa av sina fartyg utchartrade på så kallade *Bare Boat Charter*-avtal och myndigheten ger tekniskt och administrativt stöd till de föreningar som förvaltar fartygen.

Skonaren *Vega*, minsveparen *M 20* och torpedbåten *Spica* har under året erbjudits kajplats vid museifartygspiren och bidragit till Galärvarvets maritima prägel.

Ökad kunskap

”Myndigheten ska verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedling av kunskap inom SMM:s verksamhetsområde” (ur SFS 2007:1198)

År	2007	2008	2009
Volym		4	8
Kostnader (tkr)			18 181

Tabell 5. Volym och kostnader för prestationer som rör ökad kunskap.

KOMMENTAR

Målet för 2012, att öka forskningens kvalitet, har under året fått väsentligt bättre förutsättningar. Inte minst tillkomsten av CEMAS blir ett viktigt inslag i den forskningsbaserade kunskapsproduktionen inom myndigheten och inom det maritimhistoriska fältet som sådant. En indikator på utvecklingen inom området är att antalet forskarstuderande inom myndigheten har ökat, liksom antal disputerade medarbetare.

Forskningen med grund i Vasas bevarande är fortsatt av mycket hög internationell klass, och utmaningen för SMM blir att ytterligare integrera kunskapen i organisationen.

Myndighetens prestationer inom det här området omfattar främst: skapandet av *Centrum för maritima studier* (CEMAS) vid Stockholms universitet, forskningsprojektet *En framtid för Vasa* och *Förstå Vasa*, arbetet med stödstruktur för och dokumentation av *Vasa*, projektet *Handelssjöfart*, en traineeutbildning på forskarnivå, marinarknologisk verksamhet samt föreläsningar vid Försvarshögskolan. Dessutom finns en del övrig, kunskapsintensiv verksamhet som bör nämnas. Kostnaderna utgörs främst av de medel med vilka myndigheten finansierat forskningsverksamhet, samt löne-medel för egna medarbetare.

När det gäller arbetet med att öka kunskapen grundad på forskning har målsättningen under 2009 varit att skapa hållbara och längre samarbeten.

Centrum för maritima studier

SMM har under året slutfört det förberedande arbetet med att skapa ett maritimt forskningscenter, CEMAS, i samarbete med Stockholms universitet. Under 2009 rönt samarbetet stor uppmärksamhet, och ett flertal presentationer för intresserade institutioner och aktörer, såväl nationella som internationella, har genomförts. CEMAS verksamhet inleddes 1 januari 2010.

En framtid för Vasa

Forskningen kring olika kemiska processer i Vasas trä och vilka effekter det ger bedrivs inom ramen för ett treårigt projekt som inleddes 1 juli 2008. Projektet stöds av Stiftelsen för Strategisk Forskning, Vetenskapsrådet, Formas och Vinnova. Under 2009 har avtal tecknats med Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Kungliga Tekniska högskolan (KTH), Innventia AB och Danmarks Nationalmuseum.

Forskningen har främst inriktats på studier av förändringen i de mekaniska egenskaperna i kemiskt modifierat, vasaliknande trä samt identifiering och kvantifiering av möjliga kemiska nedbrytningsprocesser och deras hastighet, bland annat genom mätning av syrekonsumtionen i träprover från *Vasa*. En grupp internationellt välrenommerade forskare och konservatorer har vidtalats som extern referensgrupp. Projektet har också i övrigt medfört omfattande internationella kontakter (se sid. 13).

Förstå Vasa

Den historisk-arkeologiska forskningen kring *Vasa* har bland annat inriktats på fortsatt dokumentation av skeppet. Samarbetet med de amerikanska universiteten har utvecklats och en grupp studenter från East Carolina University har under året medverkat i dokumentationen av skeppet. De goda kontakterna med Texas A&M University har möjliggjort visstidsanställningen av en forskare som specialstuderat *Vasas* ytterst svåråtkomliga spantsystem. Manusarbetet för volym 2 i *VASA series* är till stora delar färdigt. En hel del tid har också ägnats åt externt nätverks- och samarbete.

Vasas stödstruktur och dokumentation

Behovet av att förbättra Vasas stöttning är stort. Skeppets stödvgga är ålderdomlig och bristfällig och måste förnyas. I avvaktan på det har viktiga insatser gjorts för att förbättra den gamla vaggan.

KTH har anlitats för att ta fram en bättre visualisering av skrovet och Luleå tekniska universitet har förbättrat kunskaperna om den ponton skeppet står på. KTH har även fortsatt den långtidsprovning av Vasaträets krypegenskaper som tidigare inletts. Under året har preliminära kontakter tagits med World Maritime University angående eventuell samverkan

kring en ny forskningsplan med inriktning på stödstrukturen.

Shipping & shopping

En del av det omfattande utställningsprojektet *Handelsjöfart* handlar om utveckling av utställningsmediet. Parallellt med produktionen av själva utställningen *Shipping & shopping* på Sjöhistoriska museet sker tillämpad forskning på den kreativa processen i samarbete med Mälardalens högskola (MDH). Målet är att utveckla utställningsmediet, utveckla pedagogiska arbetssätt, synliggöra aktuell forskning och med ett tvärvetenskapligt perspektiv bidra till kunskapsöversättning på ett mer populärt och tillgängligt sätt.

Trainee på forskarutbildning

Två av SMM:s medarbetare genomför ett traineeprogram med inriktning på en expertfunktion i myndigheten. Inom ramen för programmet genomför en av dem en forskarutbildning på Stockholms universitet med målet att nå en fil. lic.-examen i arkeologi. Ansvaret för handledningen delas mellan universitetet och SMM.

Marinarkeologi

Sedan många år tillbaka finns ett marinarkeologiskt utbildnings- och forskningssamarbete med Södertörns högskola. Medarbetare på SMM anlitas som föreläsare eller kursledare i utbildningar vid högskolan. Samarbetet har också omfattat forskningssamarbeten, exempelvis i projektet *Vikingatida skepp och bebyggelse*, samt dokumentationer av olika fartygslämningar i Östersjön.

Föreläsningar vid Försvarshögskolan m.m.

Myndighetens forskningskoordinator har hållit föreläsningar för den militärhistoriska kursen vid Försvarshögskolan (FHS) och fungerat som examinator vid den krigsvetenskapliga institutionen. Som exempel på nya grepp inom forskarinriktad samverkan kan även nämnas seminarier som arrangerats med bland annat FHS och Institutionen för freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet under det pågående arbetet med utställningen *Krigsmaskinen* på Vasamuseet.

Sakkunniga från SMM har medverkat som föreläsare på institutionen för kulturvård vid Göteborgs universitet och deltar också i diskussionerna kring ett nytt forskningsprogram där.

Marinmuseums kommande utställning om kalla kriget, *Ytspänning*, har medfört olika forskningsinsatser, både genom rekrytering av egen, forskarutbildad personal och genom samverkan med externa forskningsinstitutioner.

Övrigt

Samarbeten med en rad statliga myndigheter har skett i syfte att stärka kunskapen om det maritima kulturarvet. Samarbetena har bland annat berört Riksantikvarieämbetets databas *Fornsök* med fornlämningar i Sverige, frågor kring kulturarvsbrott, utvecklingen av dykstigar och dykparker och miljöprovningssärenden. Våra viktigaste statliga samarbetsparter är Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Sjöfartsverket, Kustbevakningen och Sveriges geologiska undersökning.

Jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete

”Myndigheten ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete” (ur SFS 2007:1198)

KOMMENTAR

Total tillgänglighet är en central del av SMM:s verksamhetsvision 2015. Målet till 2012 är att öka tillgängligheten till det maritima kulturarvet med 50 procent. Utvecklingen av jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiven är därför viktiga steg på vägen. Internationell och interkulturell samverkan är andra vägar att öka tillgängligheten. SMM har ett aktivt internationellt utbyte inom bland annat forskning, pedagogik och kulturmiljövård.

Då det under denna punkt redovisas ett förhållningssätt snarare än enskilda aktiviteter har inte kostnaderna kunnat särskiljas från verksamheten.

Jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv

Ett genomgripande arbete utifrån barns perspektiv har genomförts för andra året inom projektet *Alla ombord! – det salutogena museet*. Ett särskilt arbete med en barnreferensgrupp har genomförts under året. Ett pedagogiskt material har producerats och placerats på Astrid Lindgrens Barnsjukhus i samverkan mellan pedagoger från projektets samarbetsparter och sjukhusens lekterapeuter.

Under året har flera utställningsprojekt inom myndigheten arbetat med pedagogiska referensgrupper med ungdomar eller barn. Gruppernas uppgift har varit att utvärdera kommande utställningars form, innehåll och tillämpning utifrån sina perspektiv.

SMM är representerat i museinätverket Genus i museer som arbetar för att sprida intresse och kunskap om genusperspektivet i den svenska musei-

verksamheten. En etablerad rutin inom SMM är att mångfaldsplanen och jämställdhetsplanen beaktas vid samtliga rekryteringar och behandlas vid interna samverkansmöten.

Internationellt samarbete

Genom EU-projektet *Seaside* deltar Marinmuseum i ett internationellt samarbete mellan länder runt södra Östersjön. Inom projektet sker utbyte inom besöksnäringen och specialutbildningar anordnas med inriktning på värdskap och kvalitet i regionens museer. En gemensam utställning produceras, *1 Hav – 4 Berättelser*, som belyser Polens, Sveriges, Tysklands och Litauens maritima historia. Under året har en närmare kontakt mellan Marinmuseum och Polens nationella sjöfartsmuseum i Gdansk utvecklats.

Mellan Mary Rose-museet i Portsmouth, England, och SMM:s pedagoger vid Vasamuseet har ett samarbete utvecklats. Bland annat har elever från Portsmouth "besökt" Vasamuseet via webbkameror och Skype-uppkoppling. SMM har även ett nära utbyte med Mary Rose Trust, bland annat kring utveckling av nya konserveringsmedel för marinarkelogiskt trä, där universitetet i Cambridge är en viktig part.

Kontakterna med Danmarks Nationalmuseum är väl etablerade och har under året inneburit att laboratoriet i Brede kunnat utnyttjas inom forskningsprojektet *En framtid för Vasa*. Under hösten anordnade Vasamuseet i samarbete med italienska ambassaden i Stockholm ett tvådagars symposium, *Archaeology and Preservation of Old Shipwrecks*, med ett 50-tal internationella deltagare. Myndigheten har även kontakt med universitetet i Helsingfors rörande ultraljudsundersökningar av arkeologiskt trä och med universitetet i Florens kring neutralisationsmetoder.

SMM var värd för 2009 års möte inom *Samarbetet Nordisk Fartygsbevaring*. Det är ett nordiskt samarbete mellan myndigheter och museer som är engagerade i frågor om hur man bevarar, använder och utvecklar verksamheter med historiska fartyg. Syftet är att stärka erfarenhets- och kunskapsutbytet mellan deltagarna och länderna.

Cultural Heritage Co-operation in the Baltic Sea States är ett samarbete som startade på initiativ av kulturministrarna i Östersjöländerna. Syftet är att museer och myndigheter ska utbyta kunskap, knyta samman länderna och stärka långsiktigt samarbete. SMM representerar Sverige i arbetsgrupperna för marinarkelogi och kustkultur. Fartyg kan i många fall ha en interkulturell bakgrund genom att de byggdes i ett land, lastades i ett annat och förläste i ett tredje. Det betyder att vraken illustrerar regionala snarare än nationella perspektiv.

Under 2009 avslutades det treåriga EU-finansierade projektet MACHU, *Managing Cultural Heritage Under Water*, kring maritim kulturmiljövård där SMM var svensk representant med holländska RACM som *lead partner*.

Interkulturellt samarbete

Genom ett tioårigt samarbete mellan Marinmuseum och Sunnadalskolan i Karlskrona har en modell kring kulturprocessat lärande etablerats. Arbetssättet har fått nationell och internationell uppmärksamhet. Under året har SMM i samarbetet med Sunnadalskolan och Stiftelsen framtidens kultur arrangerat pedagogiska konferenser, bland annat i Stockholm och Luleå, för att sprida erfarenheterna från Sunnadalsmodellen.

Under året avslutades projektet *Inte utan mitt språk* som i samverkan mellan Marinmuseum, Sunnadalskolan/Karlskrona kommun och Allmänna arvsfonden syftar till att tillgängliggöra, inspirera och uppmuntra modersmållärare att använda Marinmuseum i undervisningen. Den pedagogiska metod som jobbats fram i projektet har spridits genom deltagande i konferenser och produktionen av en särskild webbplats: www.inteutannmittsprak.eu.

Butiksförsäljning och tjänster

Myndigheten får "...tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde." (ur SFS 2007:1198)

År	2007	2008	2009
Volym		3	3
Kostnader (tkr)			19 101

Tabell 6. Volym och kostnader för prestationer som rör butiksförsäljning.

År	2007	2008	2009
Volym		17	20
Kostnader (tkr)			1 153

Tabell 7. Volym och kostnader för prestationer som rör utredningar, undersökningar och andra tjänster.

Myndighetens prestationer utgörs av driften av de tre museibutikerna samt de uppdrag som arkeologienheten har utfört under året.

Kostnaderna utgörs dels av lönekostnader, dels övriga kostnader av skilda slag. Butikerna har till exempel kostnader för varor och hanteringen av dessa. Uppdragsverksamheten är noga reglerad och myndigheten tecknar avtal med uppdragsgivarna i vilka kostnaderna anges.

Butiksförsäljning

SMM driver museibutiker i anslutning till vart och ett av sina museer. En långsiktig målsättning har varit att kombinera ett kvalitativt och ur museala aspekter relevant sortiment med affärsmässiga försäljningsprinciper. Butiken är en viktig del av respektive

museums profil och varumärke som bidrar till besökarnas totalupplevelse.

Marinarkeologiska tjänster

Genom ett långsiktigt och målmedvetet arbete har Statens maritima museer byggt upp en professionell, marinarkeologisk verksamhet med kapacitet för de flesta tänkbara uppdrag. Det är ett arbetsfält med få verksamma aktörer i Sverige. Verksamheten har under 2009 uppgått till 20 uppdrag eller omkring 2 800 debiterade timmar. Det betyder att omfattningen av verksamheten ökat något från 2008 då den uppgick till 17 uppdrag och omkring 1 700 debiterade timmar. En trend är att verksamhetens volym ökar långsamt.

Enligt vår bedömning har vi i väsentlig utsträckning stärkt kunskapsläget rörande kulturarvet under vatten och förbättrat förutsättningarna för dess bevarande. SMM:s marinarkeologer har också visat sitt värde som resurs för andra myndigheter i deras arbete med regeringsuppdrag och andra väsentliga samhällsuppgifter.

Sveriges militärhistoriska arv

”Myndigheten ska bistå vid det museala bevarandet av statens sjökrigshistoriska samlingar utanför myndigheten. I fråga om sjöförsvaret ska myndigheten i lämplig omfattning samråda med Statens försvarshistoriska museer samt bistå vid tillsynen av samlingar av militär eller kulturhistorisk art.” (ur SFS 2007:1198)

År	2007	2008	2009
Volym		4	4
Kostnader (tkr)			7 146

Tabell 8. Volym och kostnader för prestationer som rör Sveriges militärhistoriska arv.

KOMMENTAR

SMM bistår Försvarsmakten och andra aktörer inom området militär och marin historia. En viktig del av bevarandet av det maritima kulturarvet är, jämte andra åtgärder, det ekonomiska stödet till nätverket Sveriges militärhistoriska arv (SMHA).

SMM:s bedömning är att bevarandearbetet är framgångsrikt och bidrar till förståelsen av den svenska efterkrigsutvecklingen. Arbetet utförs i stor utsträckning på lokal och regional nivå, där de statliga institutionerna kan fungera som stöd och resurs.

Prestationerna innefattar de fyra museerna med marin inriktning som Statens maritima museer enligt regleringsbrevet kan stödja ekonomiskt,

enligt förordningen (2007:1438) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter. Kostnaderna för verksamheten utgörs dels av utdelade medel till museerna, dels av myndighetens andel av driften av SMHA:s kansli. Dessutom tillkommer vissa mindre lönekostnader för visningsverksamhet m.m.

Tillsammans med Statens försvarshistoriska museer (SFHM) stöttar SMM – inte minst genom ekonomiska bidrag – de museer med försvarshistorisk inriktning som ingår i nätverket Sveriges militärhistoriska arv (SMHA). Fyra museer med marin inriktning är bidragsberättigade: Vaxholms fästningsmuseum, Göteborgs maritima centrum, Hemsö fästning och Museet för rörligt kustartilleri på Aspö. Bidragen till den försvarshistoriska museiverksamheten redovisas under övrig återrapportering.

Enligt regleringsbrevet ska SFHM och SMM analysera hur bidragens användning ytterligare kan effektiviseras. Därför inrättades under 2009, på försök, ett gemensamt kansli placerat vid SFHM med uppgift att handlägga samtliga museer i nätverket. Erforderliga medel för den gemensamma verksamheten överfördes till SFHM från SMM. Bidragen till museerna har handlagts av SMHA:s kansli inför beslutet som fattas av respektive myndighetschef och utbetalas av respektive myndighet. SFHM och SMM avser att permanenta kansliet från 2010.

En stor del av det stöd som kansliet tillhandahåller i form av exempelvis utställningshjälp, transporter, föremålsvård, marknadsföring och säkerhet är ägnat åt att ge SMHA-museerna förutsättningar att bygga upp en verksamhet av hög kvalitet på ett så kostnads-effektivt som möjligt. Blanketterna för ansökan om bidrag och återredovisning har omarbetats utifrån de två första årens erfarenheter, och vi bedömer att handläggningen därmed kommer att effektiviseras. Fyra endagskurser i hur man driver ett företag bedöms också kunna bidra positivt till en effektivare verksamhet på SMHA-museerna. Samverkan med andra myndigheter bedöms på sikt kunna effektivisera framför allt marknadsföringen av SMHA.

Utöver insatserna för SMHA bedrivs merparten av bevarandearbetet inom Karlskrona befästningspark. Marinmuseum samverkar med Försvarsmakten och Fortifikationsverket rörande föremål och byggnaders skydd och bevarande vid Marinbasen i Karlskrona. Museets personal genomför regelmässigt visningar av det sjökrigshistoriska kulturarvet i Karlskrona och museet har deponerade föremål i Marinbasens byggnader och i Museet för rörligt kustartilleri på Aspö.

Tillsammans med Karlskrona kommun och Fortifikationsverket utreder Marinmuseum en utökning av antalet bevarade och publikt visade befästningar från epoken kalla kriget.

ÅTERRAPPORTERING ENLIGT REGLERINGSBREVET

Här följer återrapporering enligt kraven i regleringsbrevet för budgetåret 2009 avseende Statens maritima museer.

KOMMENTAR

Myndigheten fäster stor vikt vid möjligheten att engagera barn och unga i museernas verksamhet och vår bedömning är att vårt arbete är framgångsrikt. Även de åtgärder som vidtagits för att förbättra säkerheten och den fysiska tillgängligheten till våra anläggningar är positiva steg och utvecklar museernas potential som besöksmål för alla.

Insatserna för att öka andelen ung publik och för att förbättra tillgängligheten för besökare med funktionsnedsättning kommer att fortsätta.

Den unga publiken

”Statens maritima museer ska redovisa den verksamhet som avser eller svarar mot den unga publikens behov samt insatser för att öka andelen ung publik.” (ur regleringsbrevet för 2009)

Utöver den verksamhet som redovisats tidigare, bland annat arbetet med barnreferensgrupper, har myndighetens museer fri entré för barn och unga upp till 19 år, vilket i instruktionen (2007:1198) föreskrivs för Sjöhistoriska museet och Marinmuseum. Myndigheten tillämpar dock samma regler även vid Vasamuseet.

På museerna anordnas öppen programverksamhet under skolloven. Det är en framgångsrik verksamhet som riktas speciellt mot barn och familjer och deltagarantalet under 2009 har ökat jämfört med året innan. Programverksamheterna under skolloven har fått en tydligare inriktning mot lärande, genom att myndighetens pedagoger i högre grad än tidigare arbetar med planeringen och genomförandet.

Därutöver bedrivs på samtliga museer verksamheter som är avsedda att nå barn och unga, såväl nya evenemang som mer traditionella eller återkommande aktiviteter. Vi hoppas även att satsningen på museernas nya webbsidor ska attrahera yngre besökarkategorier.

Tillgänglighet

”Statens maritima museer ska redovisa de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.” (ur regleringsbrevet för 2009)

Kunskap är det viktigaste verktyget för att kunna möta alla brukare på lika villkor. *Alla ombord!* är, som tidigare nämnts, ett projekt inom vilket SMM samverkar med en rad institutioner och grupper, med syfte att alla barn och unga med olika funktionsmöjligheter ska kunna tillgodogöra sig, uppleva och aktivt delta i den pedagogiska verksamheten på jämställda och värdiga villkor.

Dessutom använder sig samtliga museer av olika audiovisuella hjälpmedel för att ge bättre förutsättningar till goda upplevelser oavsett funktionshinder, till exempel teckenspråksfilmer på nätet, mp3-teknik och audioguidar. Från och med 2009 erbjuder Vasamuseet även guidningar på teckenspråk.

Undanröjande av enkelt avhjälpta hinder

Med anledning av kravet på undanröjande av enkelt avhjälpta hinder har myndighetens anläggningar granskats och vid behov gjorts säkrare och mer tillgängliga i samverkan med Statens fastighetsverk (SFV).

Marinmuseum:

- Huvudentrén har försetts med nya sensorer till skjutdörrarna, som även ”ser” rakt ned i dörröppningen. Det gör att de som passerar sakta kan göra det riskfritt.
- Trappornas handledare har förlängts och första och sista trappstegen har märkts.
- Trapporna ned till undervattenstunneln har fått ljusslingor installerade.
- Hissarna har fått tydliga markeringar med stor pil upp/ned.
- Taktilla skyltar har satts upp på toaletterna.

Sjöhistoriska museet:

- Talat utrymningslarm med blixtljus har installerats. Därigenom har tydligheten i såväl säkerhetsinformation, övrig information samt brandlarmsvarsel för icke hörande avsevärt förbättrats.
- I publika trapphus har första och sista trappsteg märkts och hela trapporna försetts med halkskydd.
- I hissen har en ny, synligare och bättre nödtelefonknapp samt GSM-uppringare installerats. Utanför hissen på källarplan har belysningen förbättrats.
- I Sjöhistoriska museets annex Båthall 1 installeras en hiss mellan våningsplanen i samband med att den stora Titanicutställningen öppnades under våren. Tidigare fanns bara trappor.
- Automatiska kantreglar har monterats på nödutgångarna.

Vasamuseet:

- Talat utrymningslarm med blixtljus har installerats. Därigenom har tydligheten i såväl säkerhetsinformation, övrig information samt brandlarmsvarsel avsevärt förbättrats.
- En fördjupad inventering och utredning har gjorts av SFV, där SMM har deltagit.
- Huvudentrén har försetts med automatisk dörröppning vid utrymning genom huvudentrén.
- Utställningen *Kungens skepp* har försetts med en ny nödutgång med utvändig ramp.
- Hissarna har försetts med större och tydligare knappsatser och talad våningsangivelse.

ÖVRIG ÅTERRAPPORTERING

KOMMENTAR

En rad åtgärder och överväganden har gjorts med anledning av de lagar och förordningar som styr vår verksamhet. Verksamheten är generellt sett väl anpassad till samhällets krav.

SMM:s miljöcertifiering under 2009 har givit inspiration till ett ständigt förbättringsarbete inom hela organisationen. En indikator är insatserna för kompetensutveckling, som är ett av de viktigaste sätten att utveckla myndigheten och dess verksamhet.

Lag samt förordning om kulturminnen m.m.

Myndighetens arkeologiska verksamhet bedrivs i enlighet med gällande lagar och förordningar, däribland lag (1988:950) om kulturminnen m.m. samt förordning (1988:1188) om kulturminnen m.m.

SMM genomför marin arkeologiska konsultuppdrag, vilka till stor del utgör förstudier inför miljökonsekvensbeskrivningar. Förstudierapporterna är normalt utformade så att de kan användas som underlag för länsstyrelsens beslut enligt kulturminneslagen.

I vissa fall beslutar länsstyrelsen om SMM som undersökare efter det att ett arbetsföretag ansökt om tillstånd, antingen för miljöpåverkan i ett område eller för borttagande av fast fornlämning. I det senare fallet beslutar länsstyrelserna om det i enlighet med lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

SMM har också under året bistått Riksantikvarieämbetet i frågor som rör både kulturminneslagen och förordningen. Det har resulterat i att Riksantikvarieämbetet skickat in ett förslag till Kulturdepartementet om en förändring i kulturminneslagen. Syftet är

att kunna besluta att vissa fartygslämningar yngre än 100 år ska kunna bli fasta fornlämningar.

Förordning om statliga myndigheters skjutvapen m.m.

Myndighetens skjutvapen hanteras i enlighet med förordning (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m.

Förordning om bidrag till kulturmiljövård

Förordning (1993:379) om bidrag till kulturmiljövård berör inte myndighetens verksamhet då SMM inte förfogar över kulturmiljövårdsmedel.

Förordning om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter

Myndigheten har fördelat bidragen till de försvarshistoriska museiverksamheterna inom Sveriges militärhistoriska arv (SHMA) enligt följande:

Hemsö fästning	1 400 000
Vaxholms fästnings museum	2 400 000
Maritiman – Göteborgs maritima centrum	1 200 000
Museet för rörligt kustartilleri	560 000
SMHA kansli	1 442 000
Summa (kr):	7 002 000

Tabell 9. Fördelade bidrag inom Sveriges militärhistoriska arv (SMHA).

Därtill kommer medel för möten, resor med mera, samt kostnader vid utveckling av ny organisatorisk lösning av huvudmannaskapsfrågan vid Vaxholms fästnings museum: 144 000.

Förordning om undanförelse och förstöring

Angående förordning (1993:243) om undanförelse och förstöring gör SMM bedömningen att planen för undanförelse av handlingar och föremål kan ingå i den planering för restvärdesräddning som myndigheten kommer att genomföra under 2010. Myndigheten för skydd och beredskap har uppfattningen att det i nuvarande omvärldsläge inte finns behov av någon särskild planläggning för undanförelse.

Kompetensförsörjning

Myndigheten avsätter ca 4 procent av arbetstiden till formaliserad kompetensutveckling. Under året har SMM:s chefer genomgått utbildningar i olika administrativa frågor, den psykosociala situationen har analyserats och diskuterats vid de så kallade medarbetardagarna och flera omfattande, webbaserade, administrativa styrsystem har introducerats. Därutöver finns en ständig utveckling av sakområdeskompetensen, vilken ofta organiseras på avdelnings- eller enhetsnivå.

Under året har SMM utarbetat en ännu ej beslutad kompetensförsörjningsplan som innehåller planering av olika insatser för att säkerställa myndighetens framtida kompetensbehov.

Miljöcertifiering enligt ISO 14001

Som Sveriges och en av världens första museior- gisationer har SMM miljöcertifierats enligt den internationella standarden ISO 14001 under 2009. Arbetet är långsiktigt upplagt med ett ständigt pågående förbättringsarbete, i syfte att reducera myndighetens negativa påverkan på miljön. Ett flertal utbildningar och andra insatser har ägt rum under året. Myndigheten har en miljösamordnare och en miljögrupp med representanter från olika delar av verksamheten. Två revisioner har genomförts av en extern miljörevisor.

Bidrag och sponsormedel

Statens maritima museer har under 2009 erhållit bidrag för följande. I vissa fall har bidrag beviljats men inte nyttjats till fullo under 2009:

- 240 000 kr från Statens kulturråd till finansiering av accesstjänster.
- 600 000 kr från Formas till forskningsprojektet *En framtid för Vasa*.
- 75 000 kr från Riksantikvarieämbetet till projektet *Dalarömodellen dykpark*.

- 2 000 000 kr från Vinnova till forskningsprojektet *En framtid för Vasa*.
- 100 000 kr från Föreningen Marinmusei vänner till förstudie ubåtshall vid Marinmuseum.
- 352 509 kr från EU för projektet *Seaside*.
- 89 749 kr från Nordiska ministerrådet för projektet *Nordic Blue Parks*.
- 7 199 168 kr från Föreningen Sveriges Sjöfartsmuseum i Stockholm. Föreningen bidrar till verksamhet vid Sjöhistoriska museet i enlighet med sina stadgar. Bidrag utbetalas årligen efter av överintendenten presenterat äskande.
- 200 000 kr från Vasa rediviva. Föreningen bidrar till verksamheten vid Vasamuseet i enlighet med sina stadgar.
- 640 000 kr från Vasamuseets vänner. Föreningen bidrar till verksamheten vid Vasamuseet i enlighet med sina stadgar.
- 650 000 kronor från Insamlingsstiftelsen Bevara Vasa för bevarandearbete med Vasa.
- 1 000 000 kronor från Allmänna arvsfonden till finansiering av projektet *Alla ombord!*.
- 95 807 kronor från Erik Ekegren för flytt av utställningen *Möt horisonten*.
- 100 000 kronor från Museiföreningen Sveriges fritidsbåtar för skanningsprojekt.
- 96 000 kronor från Rörelsehindrade barn och ungdomar i Stockholms län till projektet *Alla ombord!*.
- SMM erhåller även bidrag från Länsarbetsnämnden för totalt 18 anställda, bidragen varierar från 8 000 kronor till 18 783 kronor per månad.

Bidragsintäkter utgör 6,22% av totala intäkten. Statens maritima museer har under 2009 inte erhållit några medel för sponsring.

Kostnaders och intäkters fördelning på verksamhetsgrenar

I enlighet med förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag 3 kap 2§ lämnas här kostnaders och intäkters fördelning i tabell 10.

Statens maritima museer (tkr)

	2007		2008		2009	
	Kostnader	Intäkter, avg. o andra ers.	Kostnader	Intäkter, avg. o andra ers.	Kostnader	Intäkter, avg. o andra ers. o bidrag
Museiverksamhet	207 784	104 867	226 240	115 122	233 068	124 900
Summa	207 784	104 867	226 240	115 122	233 068	124 900

Tabell 10. Statens maritima museers kostnaders och intäkters fördelning på verksamhetsgrenar. (tkr)

Redovisning av myndighetens besöksiffror

Besökare på museerna	2007	2008	2009
Vasamuseet			
Totalt antal besökare	1 067 397	1 143 404	1 154 615
Vuxna	901 641	959 035	968 583
Barn t.o.m. 18 år	165 756	184 369	186 032
Snittålder	32 år	36 år	34 år
Kvinnor	50 %	49 %	50 %
Män	50 %	51 %	50 %
Med högskoleutbildning	15 %	43 %	*
Med gymnasieutbildning	29 %	35 %	*
Svenska besökare	25 %	21 %	18 %
Besökare från utlandet	75 %	79 %	82 %
Marinmuseum			
Totalt antal besökare	174 437	186 960	189 320
Varav besökare på externa evenemang		10 345	9 122
Registrerade passager i slup- och barkasskjul, högsåsong.	32 353	27 224	34 767
Besökare på museifartyget Bremön			37 720
Vuxna	140 528	141 960	146 490
Barn t.o.m. 18 år	33 910	45 000	48 830
Snittålder	37 år	46 år	46 år
Kvinnor	47 %	41 %	** 40 %
Män	53 %	59 %	** 60 %
Med högskoleutbildning	47 %	43 %	*
Med gymnasieutbildning	24 %	48 %	*
Svenska besökare	70 %	69 %	** 70 %
Besökare från utlandet	30 %	31 %	** 30 %
Sjöhistoriska museet			
Totalt antal besökare	89 689	93 100	213 280
Varav besökare på Galärvarvet (Båthall 1 & 2, museifartyg)	39 333	47 870	159 260
Uppskattat antal besökare på externa evenemang			86 422
Vuxna	39 621	67 539	158 135
Barn t.o.m. 18 år	27 274	25 561	55 145
Snittålder***	37 år	41 år	42 år
Kvinnor***	53 %	35 %	47,5 %
Män***	47 %	65 %	52,5 %
Med högskoleutbildning***	52 %	38 %	63 %
Med gymnasieutbildning***	26 %	25 %	25 %
Svenska besökare	90 %	92 %	92 %
Besökare från utlandet***	10 %	8 %	8 %

Tabell 11. Antal besökare på myndighetens museer, med procentfördelning mellan kön, svenska/utländska besökare samt utbildningsnivå. Om ej annat anges bygger uppgifter om ålder, kön och bakgrund på SMM:s årliga publikundersökningar. De är inte fullt jämförbara mellan museerna. Variationer kan bero på under vilken säsong undersökningarna har genomförts.

* Frågan ställdes inte vid publikundersökningen.

** Statistiken är uppskattad.

*** Gäller endast besökare på Sjöhistoriska museet. Statistik för Galärvarvets besökare saknas.

Arkiv och bibliotek	2007	2008	2009
Sjöhistoriska museet			
Arkiv	392	303	288
Bildarkiv	290	267	165
Bibliotek	612	397	409
Marinmuseum			
Arkiv	21	28	43
Bildarkiv	33	11	19
Bibliotek	*82	145	163
Antal förfrågningar	343	417	251

Tabell 12. Antal besökare och mottagna förfrågningar i myndighetens arkiv och bibliotek.

* Biblioteket på Marinmuseum var stängt under våren 2007, p.g.a. klimatbyggnad.

Webbplatser	2007	2008	2009
Statens maritima museer	*31 476	61 115	70 187
Marinmuseum	*21 328	42 072	51 312
Sjöhistoriska museet	*39 687	82 138	153 291
Vasamuseet	*145 866	295 168	397 855

Tabell 13. Antal besök på myndighetens webbplatser.

* År 2007 hade vi problem med statistikprogrammet och tillförlitlig statistik finns endast för januari-juni, vilket redovisas här.

Pedagogisk verksamhet på SMM

	2007	2008	2009
Marinmuseum			
Antal skolklasser/grupper	311	215	134
Antal elever/brukare	4 244	3 418	2 351
Besökare i programverksamhet på helger och skollov	1 057	4 597	6 070
Publik på teaterföreställningar i samarbete med Sunnadalskolan	3 000	2 500	2 500
Dramatiserade visningar	-	200	100
Sjöhistoriska museet			
Antal skolklasser/grupper	68	79	89
Antal elever/brukare	1 879	2 280	1 918
Besökare i programverksamhet på helger och skollov	-	53	9 671
Vasamuseet			
Antal skolklasser/grupper	102	102	456
Antal elever/brukare	2 000	2 400	11 300
Besökare i programverksamhet på helger och skollov	-	1 400	6 076
Utlån av <i>Båtsmanskistan</i> till elever	1 000	1 500	170
Utbildning av andra utbildare (guideutbild. lärarfortbild)	170	130	257
Antal besökare i projektet <i>Alla ombord!</i>	-	-	991
Antal grupper i projektet <i>Alla ombord!</i>	-	-	53
SMM			
Antal unika besökare på undervisningsenh. webbsidor	*14 270	41 525	37 878
Deltagare på föreläsning/föredrag av SMM:s pedagoger	-	1 200	1 309

Tabell 14. Antal brukare av myndighetens pedagogiska verksamhet.

*Siffran gäller endast januari-juni 2007 på grund av problem med statistikprogrammet.

Lokalkostnader

Hyra	El och uppvärmning	Reparationer och underhåll	Övriga driftskostnader
57 962 996	5 496 102	116 792	4 907 012
		Totalt:	68 482 902

Tabell 15. Sammanställning av Statens maritima museers lokalkostnader under 2009 (kr)

Hyresvärdar	Hyra	El och uppvärmning	Reparationer och underhåll	Övriga driftskostnader
Statens fastighetsverk	50 504 307	4 081 657	20 215	3 935 022
Kungl Djurgårdens förvaltning	3 535 648	764 967	71 080	384 558
Vasakronan	155 954	0	0	0
Gatu och fastighetskontoret	9 000	10 412	0	4 484
Fastighets AB Brostaden	1 568 289	54 913	9 556	69 412
Karlskrona kommun	398 405	37 024	0	0
Riksarkivet	513 412	0	0	0
Fortifikationsverket	541 512	0	0	0
Bruket i Nättraby AB	444 796	60 111	14 380	50 251
Sjöfartshögskolan i Kalmar	26 400	0	0	0
Ramirent	19 840	0	0	0
Second Shurgard Sweden AB	38 048	0	0	0
Waltz Förvaltning	55 648	0	0	0
Helene Holmberg	25 500	0	0	0
Wictor Hattenbach	30 400	0	0	0
Ej stadigvarande hyresvärdar	95 837	0	0	0
Övriga lokalkostnader, ej hos hyresvärd	-	487 018	1 561	463 285
		SUMMA:	68 482 902	

Tabell 16. Sammanställning av Statens maritima museers lokalkostnader per hyresvärd 2009 (kr)

Resultaträkning

RESULTATRÄKNING SMM (tkr)		2009	2008
	<i>Not</i>		
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	103 337	102 140
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	110 671	100 789
Intäkter av bidrag	3	14 229	14 333
Finansiella intäkter	4	504	941
= <i>Summa verksamhetens intäkter</i>		228 741	218 203
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	- 105 060	- 100 293
Kostnader för lokaler		- 68 483	- 62 005
Övriga driftkostnader	6	- 53 141	- 54 796
Finansiella kostnader	7	- 230	- 841
Avskrivningar och nedskrivningar		- 6 154	- 8 305
= <i>Summa verksamhetens kostnader</i>		- 233 068	- 226 240
Verksamhetsutfall		- 4 326	- 8 037
Transfereringar			
Medel som erhålls från statsbudgeten för finansiering av bidrag		7 298	6 330
Lämnade bidrag	8	- 7 298	- 6 330
= <i>Saldo transfereringar</i>			0
Årets kapitalförändring	9	- 4 326	- 8 037

Tabell 17. Resultaträkning för Statens maritima museer (tkr).

Avgiftsfinansierad verksamhet

VERKSAMHET (tkr)	2008	Int. 2009	Kost. 2009	+/- 2009	Ack. +/- utgå. 2009
Verksamhet med full kostnadstäckning					
Försäljning av varor	994	18 475	19 101	-626	368
Undersökning, utredning och andra tjänster	0	1 219	1 153	66	66
Vasamuseet	4 254	83 905	87 825	-3 920	334
Summa	5 248	103 599	108 079	-4 480	768
Övrig avgiftsbelagd verksamhet					
Entréer och visning		9 763			
Övrigt		5 135			
Summa		14 898			

Tabell 18. Redovisning av avgiftsfinansierad verksamhet 2009 (tkr)

Balansräkning

TILLGÅNGAR (tkr)		2009-12-31	2008-12-31
	<i>Not</i>		
Immateriella anläggningstillgångar			
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	10	348	0
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	11	5 302	5 902
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	12	19 653	13 484
Pågående nyanläggningar	13	5 636	
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>		<i>30 591</i>	<i>19 387</i>
Varulager m.m.			
Varulager och förråd		4 645	5 131
Fordringar			
Kundfordringar		1 453	1 151
Fordringar hos andra myndigheter		3 172	3 745
Övriga fordringar		1 046	972
<i>Summa fordringar</i>		<i>5 671</i>	<i>5 868</i>
Periodavgränsningsposter	14		
Förutbetalda kostnader		14 614	14 209
Upplupna bidragsintäkter		2 149	866
Övriga upplupna intäkter		765	714
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>		<i>17 528</i>	<i>15 789</i>
Avräkning med statsverket	15		
Avräkning med statsverket		3 036	
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	16	6 612	0
SUMMA TILLGÅNGAR		68 431	46 174

KAPITAL OCH SKULDER		2009-12-31	2008-12-31
	<i>Not</i>		
Myndighetskapital			
Statskapital	17	243	243
Donationskapital	18	975	928
Balanserad kapitalförändring	19	5 297	8 652
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		-4 326	- 8 037
<i>Summa myndighetskapital</i>		<i>2 188</i>	<i>1 786</i>
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	20	21 904	16 944
Räntekontokredit	21		1 220
Skulder till andra myndigheter	22	17 144	4 108
Leverantörsskulder		10 051	8 894
Övriga skulder		1 545	1 698
<i>Summa skulder m.m.</i>		<i>50 644</i>	<i>32 864</i>
Periodavgränsningsposter	23		
Upplupna kostnader		8 708	7 743
Oförbrukade bidrag		6 863	3 721
Övriga förutbetalda intäkter		28	60
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>		<i>15 599</i>	<i>11 524</i>
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		68 431	46 174
ANSVARSFÖRBINDELSER			
Statliga garantier för lån och krediter			Inga
Övriga ansvarsförbindelser			Inga

Tabell 19. Balansräkning för Statens maritima museer 2009 (tkr)

Anslagsredovisning

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regleringsbrev	Indragning av anslagsbelopp	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Intäkter	Utgående överföringsbelopp
Politikområde 17 Kulturpolitik 8:1.6 Statens maritima museer förvaltningskostnader <i>(ramanslag)</i>	24		112 280	-803	111 477	-126 410	14 933	

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regleringsbrev	Utnyttjad del av medgivet överskridande	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Intäkter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m 1:4.83 Statens maritima museer Övergångseffekter av kostnadsmässig avräkning <i>(ramanslag)</i>	25			803	803	-803		

Finansiella villkor	Villkor	Utfall
28:27.6		
Utöver tilldelat belopp under anslaget får SMM disponera en anslagskredit	3 011	0
SMM har tillgång till en kredit på räntekontot i Riksgäldskontoret	16 842	0
SMM disponerar under budgetåret en låneram i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten	32 000	21 904
SMM har erhållit medel från statsbudgeten för finansiering av bidrag		
	2009	2008
Anslagsposten får användas till lokalkostnader för Vasamuseet	4 119	4 877

Tabell 20. Redovisning mot anslag (tkr)

Tilläggsupplysningar och noter

ORGANISATION

Statens maritima museer (SMM) har en organisation som är funktionsindeldad och består av de tre museerna samt samlingsavdelning, förmedlingsavdelning och informationsavdelning. Avdelningarna arbetar mot alla tre museerna. Förutom dessa finns en administrativ avdelning och en stab. Detta innebär att kostnaderna för verksamheten vid Vasamuseet är beräknad utifrån myndighetens samtliga kostnader.

REDOVISNINGS- OCH VÄRDERINGS-PRINCIPER

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordning (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag.

SMM redovisning följer god redovisningssed enligt Ekonomistyrningsverkets (ESV) allmänna råd till 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Från och med budgetåret 2009 har SMM, tillsammans med övriga statsförvaltningen, övergått till kostnadsmässig anslagsavräkning. Den största effekten för SMMs del uppstår vid hantering av semesterlöneskulden enligt regler kring kostnadsmässig anslagsavräkning.

Försäljning av varor samt undersökningar, utredningar och andra tjänster

Försäljning av varor samt undersökningar, utredningar och andra tjänster har från och med budgetår 2008 krav på fullkostnadstäckning, vilket redovisningsmässigt innebär att denna verksamhet är helt skild från anslaget och bär samtliga direkta och indirekta kostnader. Resultatet för verksamheten redovisas i separat tabell.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringarna har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag (2010-01-11) eller när fordrings- eller skuldbeloppet inte är exakt känt när årsredovisningen upprättas, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Övriga händelser tas upp som fordringar respektive skulder. Fordringar och skulder i utländsk valuta har tagits upp till balansdagens kurs. Som periodavgränsningspost bokförs händelser med belopp överstigande 10 tkr.

Värdering av anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst 10 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd på tre år eller längre definieras som anläggningstillgångar. Objekt utgörande en fungerande enhet vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till 10 tkr klassificeras även som anläggningstillgång.

Från och med budgetåret 2009 hanteras basutställningar som anläggningstillgång, lånefinansieras och avskrivs över livslängden.

Anläggningstillgångar skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden. Avskrivningen beräknas utifrån den månad då tillgången tas i bruk.

SMM tillämpar som grundregel följande avskrivningstider:

• Basutställningar	5 år
• Datorer och kopiatorer	3 år
• Projektorer, kameror, bilar, räddningsutrustning, kontorsmaskiner samt möbler	5 år
• Kulturtillgångar	Skrivs ej av

I vissa fall görs avsteg från grundreglen då en individuell bedömning ger annan avskrivningstid. För övriga anläggningar görs en individuell bedömning från fall till fall.

Värdering av varulager

Varulagret är värdet till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde. Avdrag för bedömd faktiskt inkurans har gjorts.

Brytdag

Löpande redovisning och anslagsavräkning avseende räkenskapsåret har gjorts fram till och med 2010-01-11.

UPPGIFTER OM SJUKFRÅNVARON

Sjukfrånvaro i procent	2008	2007
Totalt	2,84	3,02
Andel långtidssjukskrivna (60 dgr eller mer)	37,42	50,45
Kvinnor	2,22	2,08
Män	3,44	3,83
Anställda -29 år	1,46	2,01
Anställda 30-49 år	3,05	2,81
Anställda 50 år-	2,68	3,58

Tabell 21. Uppgifter om sjukfrånvaron enligt 7 kap 3 § Förordning om årsredovisning och budgetunderlag (2000:605)

UPPGIFTER OM LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

	2009	2008
Robert Olsson, överintendent	947	828

Tabell 22. Uppgifter om ledande befattningshavare enligt 7 kap 2 § Förordning om årsredovisning och budgetunderlag (2000:605)

NOTER

Belopp i tkr där annat ej anges.

Belopp som anges inom parentes avser föregående år.

Marinmuseum förkortas MM, Sjöhistoriska museet SM och Vasamuseet VM.

		2009	2008
Not 1	Intäkter av anslag		
	Intäkter av anslag har använts för VM avseende lokalkostnader	4 119	4 877
	Övriga intäkter av anslag	99 218	97 263
		103 337	102 140
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
	<i>Intäkter av avgifter enl 4§ avgiftsförordningen</i>		
	Lokalhyra	2 296	2 358
	Övriga 4§ intäkter	226	124
	Summa	2 522	2 482
	Entreér och visningar	84 581	76 093
	Butiksförsäljning	18 203	17 507
	Konferensverksamhet	538	793
	Övrig publik verksamhet varav 327 tkr avser verksamhet riktad mot barn	549	593
	Övrigt	4 278	3 321
		110 671	100 789
	4§ intäkter i förhållande till totala kostnader:	1,1%	1,2%
Not 3	Intäkter av bidrag		
	Länsarbetsnämnden	2 611	2 912
	Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum	4 223	3 370
	Statens kulturråd	541	1 945
	Föreningen Marinmusei vänner	100	0
	Allmänna arvsfonden	1 732	2 000
	Vinnova	1 516	
	EU	1 076	
	Övriga bidragsintäkter	2 430	4 106
		14 229	14 333
Not 4	Finansiella intäkter		
	- Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	4	557
	- Realiserade kursvinster	473	389
	- Övriga finansiella intäkter	27	-5
		504	941
	Förändringen avseende ränta på räntekontot beror framförallt på ökningen av pågående nyanläggningar.		

Not 5	Kostnader för personal	2009	2008
	Lönekostnad exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremie och andra avgifter enl lag och avtal	71 607	67 256
	Övriga personalkostnader	33 453	33 037
		105 060	100 293
	Förändringen beror på ökat antal årsarbetskrafter samt höjda löner.		
Not 6	Övriga driftkostnader	2009	2008
	Övriga driftskostnader	53 141	54 796
	I posten ingår utbetalat skadestånd om 95 tkr		
Not 7	Finansiella kostnader	2009	2008
	Ränta lån RGK	115	735
	Ränta räntekonto RGK	38	2
	Övriga finansiella kostnader	77	104
		230	841
	Förändringen beror på lägre räntekostnader för lån i Riksgäldskontoret.		
Not 8	Transfereringar	2009	2008
	Lämnade bidrag för Sveriges militärhistoriska arv	6 748	6 330
	Lämnade bidrag till bevarande och brukande av kulturhistoriskt värdefulla fartyg	550	
		7 298	6 330
	SMM har under 2009 ändrat redovisningsprinciperna för utbetalade bidrag till bevarande och brukande av kulturhistoriskt värdefulla fartyg varför inget belopp anges för 2008. Tidigare redovisades dessa som driftkostnader.		
Not 9	Årets kapitalförändring		
	Kapitalförändringen visar Vasamuseets resultat, butikernas resultat samt resultat av övriga uppdragsverksamhet.		
		2009	2008
	Avgiftsfinansierad verksamhet	-4 480	-6 667
	Periodiseringar	154	-1 370
		-4 326	-8 037
Not 10	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2009	2008
	Ingående anskaffningsvärde	63	63
	Årets anskaffningar	358	0
	Ackumulerat anskaffningsvärde	421	63
	Ingående avskrivningar	-63	-63
	årets avskrivningar	-10	0
	Ackumulerade avskrivningar	-73	-63
	Bokfört värde	348	0

Not 11	Förbättringsutgifter på annans fastighet	2009	2008
	Ingående anskaffningsvärde	12 645	10 404
	Årets anskaffningar	607	2 241
	Akkumulerat anskaffningsvärde	13 252	12 645
	Ingående avskrivningar	-6 743	-5 219
	Årets avskrivningar	-1 207	-1 524
	Akkumulerade avskrivningar	-7 950	-6 743
	Bokfört värde	5 302	5 902
Not 12	Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2009	2008
	Ingående anskaffningsvärde	58 226	52 771
	Årets anskaffningar	11 140	5 455
	Årets utrangering	0	0
	Akkumulerat anskaffningsvärde	69 366	58 226
	Ingående avskrivningar	-44 742	-37 959
	Årets avskrivningar	-4 971	-6 783
	Årets utrangering	0	0
	Akkumulerade avskrivningar	-49 713	-44 742
	Bokfört värde	19 653	13 484
Not 13	Pågående nyanläggningar	2009	2008
	Avser nya utställningar på Marinmuseum, Vasamuseet samt Sjöhistoriska museet, ny webb och nytt planerings och uppföljningsverktyg	5 636	0
Not 14	Periodavgränsningsposter	2009	2008
	Förutbetalda hyror	14 168	13 912
	Upplupna inomstatliga bidragsintäkter	382	
	Upplupna utomstatliga bidragsintäkter	1 766	
	Övriga förutbetalda kostnader / upplupna intäkter	1 212	1 877
		17 528	15 789
Not 15	Avräkning med statsverket	2009	2008
	<i>Ingående balans</i>	0	0
	<i>Avräknat mot statsbudgeten:</i>		
	-Utgifter mot anslag	126 410	113 971
	-Intäkter mot räntebärande anslag	-14 933	-6 371
	- Indragning anslagsbelopp	803	
	- Utgifter mot anslag 26 1:04	803	
		113 083	107 600

	- IB avseende semesterlöneskuld som inte redovisats mot anslag	3 878	
	- Redovisat mot anslag under året enl. undantagsregeln avseende semesterlöneskuld	-842	
		3 036	
	<i>Avräknat mot statsverkets checkräkning:</i>		
	- Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-113 083	-107 600
	<i>Utgående balans</i>	3 036	0
Not 16	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2009	2008
	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	6 612	
	Förändringen beror framförallt på utbetalningsdatum för lokalhyror avseende första kvartalet 2010		
Not 17	Statskapital	2009	2008
	Ingående balans	243	83
	Årets anskaffning av kulturtillgångar anslagsfinansierade	0	160
	Utgående balans	243	243
Not 18	Donationskapital		
	Ingående balans	928	928
	Årets anskaffning av kulturtillgångar bidragsfinansierade	47	0
	Utgående balans	975	928
	Donationerna är från Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm samt Bovins fond		
Not 19	Balanserad kapitalförändring	2009	2008
	Avgiftsfinansierad verksamhet	5 297	11 915
	Periodiseringar		-3 263
		5 297	8 652
Not 20	Lån i Riksgäldskontoret	2009	2008
	Beviljad låneram	32 000	29 000
	Ingående balans	16 944	16 968
	Under året nyupptagna lån	10 811	7 237
	Årets amorteringar	-5 851	-7 261
	Utgående balans	21 904	16 944
Not 21	Räntekontokredit	2009	2008
	Räntekontokredit	0	-1 220
	Förändringen beror framförallt på utbetalningsdatum för lokalhyror avseende första kvartalet 2010		

Not 22	Skulder till andra myndigheter	2009	2008
	Skulder till andra myndigheter	17 144	4 108
	Förändringen beror framförallt på ökade leverantörsskulder som utgörs av lokallyror		
Not 23	Periodavgränsningsposter	2009	2008
	Semesterlöneskuld	6 061	6 468
	Bidrag från statliga givare	2 034	1 856
	Bidrag från icke statliga givare	4 829	1 865
	Övriga periodavgränsningsposter	2 675	1 335
		15 599	11 524
Not 24	Redovisning mot anslag	2009	2008
	Intäkter av anslag i resultaträkningen	110 635	108 470
	Utgifter i anslagsredovisningen	-111 477	-107 600
	Förändring av ingående balans av varulager		-1 030
	Inköp av anslagsfinansierade kulturtillgångar		160
	Förändring av semesterlöneskuld	842	
		0	0
Not 25	Redovisning mot anslag		
	Regeringsbeslut 28 maj 2009 Fi 2009/4428		
	Avser övergångseffekter av kostnadsmissig avräkning		

Sammanställning av väsentliga uppgifter

Avser (tkr)	2009	2008	2007	2006	2005
Låneram hos Riksgäldskontoret					
<i>Beviljad i regleringsbrev</i>	32 000	29 000	32 000	32 600	37 000
<i>Utnyttjad</i>	21 904	16 944	16 968	13 821	12 413
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
<i>Beviljad i regleringsbrev</i>	16 482	16 842	16 842	16 842	16 842
<i>Maximalt utnyttjad</i>	22 745	2 280	249	0	4 040
Räntekonto hos Riksgäldskontoret					
<i>Ränteintäkter</i>	4	557	474	453	210
<i>Räntekostnader</i>	38	2	0	0	4
Avgiftsintäkter					
<i>Budget enligt regleringsbrev (disponeras)</i>	95 260	86 000	77 956	65 000	58 794
<i>- avg.intäkter som disp. av myndigheten</i>	110 671	100 789	85 000	77 343	74 087
Anslagskredit, anslag 28:28.6 Centrala museer: Myndigheter					
<i>Beviljad i regleringsbrev</i>	3 308	3 011	2 983	3 176	0
<i>Utnyttjad</i>	0	0	0	0	0
Utgående reservation/anslagssparande					
<i>Anslagssparande</i>	0	0	0	2 223	3 101
<i>Varav intecknat belopp för framtida åtaganden</i>	0	0		2 223	3 101
Antal årsarbetskrafter totalt	188	182	175	167	152
Medelantalet anställda totalt	197	191	189	188	159
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 206	1 193	1 145	1 145	1 157
Balanserad kapitalförändring	5 297	8 652	10 195	10 931	5 152
Årets kapitalförändring	-4 326	-8 037	-513	-736	5 779

Tabell 23. Sammanställning av väsentliga uppgifter (tkr).

UNDERSKRIFT AV ÅRSREDOVISNING BÅ 2009

Jag intygar att årsredovisningen för Statens maritima museer ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm 2010-02-18

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'R' followed by a cursive 'O' and a horizontal line extending to the right.

Robert Olsson
överintendent

Statens maritima museer
Box 48
371 21 Karlskrona
Tfn: 0455-35 93 00

Box 27131
102 52 Stockholm
Tfn: 08-519 549 00

www.maritima.se